

CHRISTIAN FRIEDRICH SCHUBART.

1739—1791.

WERKEN.

Gedichten: Auf, auf ihr Brüder. — Fluch des Vatermörders. —
Die Fürstengruft, enz.

Deze dichter, evenzeer bekend door zijne lotgevallen als door zijne voortbrengselen, werd te Obersontheim, in Zwaben, geboren en in 't stadje Aalen opgevoed. Aanvankelijk toonde hij weinig bekwaamheden, doch plotseling ontwaakte zijne geestkracht benevens zijn buitengewone aanleg voor muziek, en overtrof hij in alles zijne medescholieren.

In 1753 zond zijn vader hem naar 't lyceum te Nördlingen, waar hij de oude talen en Duitsche dichters, voornamelijk Klopstock, beoefende. Van daar ging hij naar Nürnberg, en eindelijk naar Jena om in de godgeleerdheid te studeeren; doch door een losbandig leven verwoestte hij zijne gezondheid, zich te gelijker tijd in schulden stekende.

In de vaderlijke woning teruggekeerd zijnde, werd hij huisonderwijzer, maar was dit spoedig moede en verkoos liever te zwerven; nu moest hij door muziek en 't waarnemen van predikbeurten, voor geestelijken uit den omtrek, zijn schamel stuk brood verdienen. Eindelijk nam hij de betrekking van onderwijzer en organist te Geislingen op zich, en trad toen in 't huwelijk met eene zachtmoedige vrouw, die zijne wonderlijke luimen gelaten verdroeg en den kommer, welken hij haar aandeed door zijne uitspattingen, met liefde vergold.

Het duurde niet lang of hij vertrok met zijn huisgezin naar Ludwigsburg, waar hem de betrekking van muziek-directeur was opgedragen. Hier zocht hij het gezelschap van liederlijke menschen, en leidde hij het slecht leven, dat het zijner brave vrouw onmogelijk werd haar leed langer te dragen. Eene diepe zwaarmoedigheid overviel haar, en zij was op 't punt te bezwijken, toen haar vader

nog in tijds haar en hare kinderen, over welke Schubart zich weinig bekommerde, tot zich nam. Zijn slecht gedrag, dat den Hertog ter oore kwam, berokkende hem eene kortstondige opsluiting; maar toen hij dezen smaad met den geesel der satire had beantwoord, was hij genoodzaakt te vlugten. Zonder te weten waarheen, en met slechts een thaler in den zak, verliet hij Ludwigsburg en zijne goede betrekking.

Na eenig zwerven, gedurende welken tijd hij weder door muziek zijn onderhoud verdiende, kwam hij te Munchen, waar hij Katholijk wilde worden om zijn geluk nogmaals te beproeven. Eer hij echter dit plan ten uitvoer had gebracht, moest hij zich, om zijne wat al te vrije en onbezonnen uitdrukkingen, weder uit de voeten maken.

Hij kwam nu in Augsburg, waar hij schrijver werd van een dagblad, dat grooten bijval vond, en bovendien goede zaken maakte door onderwijs te geven in muziek, schoonheidsleer en uiterlijke voordragt, 't vervaardigen van gelegenheidsgedichten en 't geven van concerten. In zijne voordragt, gelijk in zijne gedichten, legde hij het er vooral op toe ontzetting te verwekken, en bediende zich daarvoor liefst van Klopstocks Messias.

Hoeveel geld hij nu ook verdiende, alles werd er door gebracht, en zijn onrustige aard deed hem later weêr naar Ulm gaan, waar hij voortging zijn dagblad te schrijven, en tegen regeering en vorst uit te varen. Hij ging zelfs zoo ver, van in zijn dagblad het valsch bericht van den dood van Maria Theresia te geven; doch zij overtuigde hem duchtig van het tegendeel, door den Hertog, die insgelijks was aangerand, tegen hem op te zetten.

De Hertog wist hem op eene listige wijze buiten Ulm te lokken, verraderlijk op te ligten, en zonder verhoor of gerechtelijke vervolging in een donker hol van de vesting Hohen-Asberg te werpen, waar hij het eerste jaar in ketenen en op water en brood doorbragt; daarna eenige verligting kreeg, doch in 't geheel, tegen alle recht en wet aan, tien jaren lang gevangen bleef. Gedurende zijne

gevangens
die te me
gelukkige
Het ge
werking
ben, van
in den sch
zu de uitg
hof- en t
wederrecht
zette zich
schrijv
de dood

Heden
G

Deze
man, di
geschrift
land hee
De be
eener m
een tal
doch v
bekrump
Leer v
grote w
smaak in
binnen

gevangenschap verscheen er een bundel zijner gedichten, die te meer opgang maakten, daar de dichter in zulke ongelukkige omstandigheden verkeerde.

Het gemis zijner vrijheid had nogtans die gunstige uitwerking op hem, dat hij zich, na ze herkregen te hebben, van zijne vroegere dwalingen liet terug brengen, en in den schoot van 't Christendom wederkeerde. Hij nam nu de uitgave van zijn dagblad weder op zich, werd zelfs hof- en tooneeldichter bij den vorst, die hem eerst zoo wederrechtelijk had vervolgd, componeerde muziek, en zette zich aan de bewerking van zijne eigene levensbeschrijving; doch eer hij deze ten einde kon brengen, nam de dood hem weg in zijn drie en vijftigste levensjaar.

JOHANN GOTTFRIED HERDER.

1744—1803.

WERKEN.

Heldendicht: Der Cid. Legenden en andere gedichten. Proza: Over Godgeleerdheid, Wijsbegeerte, Geschiedenis en Letterkunde.

Deze als dichter doch bovenal als prozaschrijver beroemde man, die door den echt Christelijken geest, welke in zijne geschriften heerscht, hoogst weldadig op geheel Duitschland heeft gewerkt, werd te Morungen in Pruisen geboren.

De betrekkingen van koster, vóorzanger en onderwijzer eener meisjesschool bragten zijn vader niet genoeg op, om een talrijk huisgezin altijd tegen armoede te vrijwaren, doch vlijt, strenge orde en onderlinge liefde maakten de bekrompen omstandigheden dragelijk.

Zeer vroeg openbaarde zich bij den gezonden knaap een groote weetlust, zoo zelfs dat, als hij een boek naar zijn smaak in 't venster van een huis zag liggen, hij bescheiden binnen ging, om het ter leen te vragen. Zijn vader liet